

## **DUNYO DINLARINING TARQALISHI VA HOZIRGI KUNDA DUNYO MAMLAKATLARINING MUSULMON AHOLISI ENG KO'P TARQALGAN MAMLAKATLAR**

*Maktabgacha ta'lim fakulteti*

**Ergashova Khushnozaoy Tokhirjon qizi**

[ergashevakhushnozaoy@gmail.com](mailto:ergashevakhushnozaoy@gmail.com)

+998900351901

*Ilmiy rahbar: Akhmedov Xamdam Alikulovich*

**Annotatsiya:** ushbu maqolada dunyoda mavjud dinlarning tarixiy shakllanishi, geografik tarqalishi va global ijtimoiy jarayonlarga ta'siri ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Xususan, islom dinining turli mintaqalarda tarqalish dinamikasi, musulmon aholisi eng ko'p bo'lgan davlatlarning demografik ko'rsatkichlari, migratsiya va urbanizatsiya jarayonlarining diniy tarkibga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, XXI asrda dinlarning globallashuv jarayonidagi o'rni, madaniyatlararo muloqot va ijtimoiy barqarorlikka ko'rsatgan ta'siri haqida ilmiy mulohazalar keltiriladi.

**Kalit so'zlar:** dinlar geografiyasi, islom, demografiya, diniy tarqalish, musulmon mamlakatlar, globallashuv.

**Аннотация:** в данной статье рассматриваются историческое формирование мировых религий, особенности их географического распространения и влияние на социальные процессы в условиях глобализации. Особое внимание уделено динамике распространения ислама в различных регионах мира, демографическим данным стран с наибольшим мусульманским населением, а также влиянию миграции и урбанизации на религиозный состав обществ. Анализируется роль религий в XXI веке в межкультурном диалоге и обеспечении социальной стабильности.

**Ключевые слова:** география религий, ислам, демография, религиозное распространение, мусульманские страны, глобализация.

**Annotation:** this article analyzes the historical development of world religions, their geographical distribution, and their influence on global social processes. Special attention

is given to the spread of Islam across various regions, demographic indicators of countries with the largest Muslim populations, and the impact of migration and urbanization on religious composition. The study also examines the role of religions in the 21st century within globalization, intercultural dialogue, and social stability.

**Keywords:** religious geography, Islam, demographics, religious distribution, Muslim-majority countries, globalization.

## **KIRISH**

Dunyo sivilizatsiyasi taraqqiyoti davomida dinlar insoniyatning ma'naviy, madaniy va ijtimoiy hayotida ulkan o'rin tutib kelgan. Dastlabki e'tiqod shakllaridan boshlab, yirik konfessiyalargacha bo'lgan jarayon inson tafakkuri va jamiyatning rivojlanish bosqichlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bugungi global dunyoda din nafaqat shaxsning ruhiy dunyosini shakllantiradi, balki davlatlararo munosabatlar, madaniy integratsiya, siyosiy jarayonlar hamda ijtimoiy barqarorlikka ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ham dinlarning geografik tarqalishi masalasi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar ichida alohida dolzarblik kasb etadi.

Hozirgi vaqtda jahonda e'tiqod qilinadigan asosiy dinlar — Islom, Xristianlik, Buddaviylik, Hinduizm, Yahudiylik va turli milliy e'tiqod shakllari turlicha geografik hududlarda jamlangan bo'lib, ularning har biri muayyan madaniy an'analarga asoslanadi. Ayniqsa, Islom dini bugungi kunda dunyoda eng keng tarqalgan va eng tez o'sib borayotgan dinlardan biri hisoblanadi. Musulmon aholisi asosan Osiyo va Afrikaning bir qator yirik mamlakatlarida yashaydi. Bu maqolada nafaqat dinlarning global tarqalishi, balki aynan Islom aholisining eng ko'p bo'lgan mamlakatlari, ularning demografik tarkibi, diniy hayotdagi o'ziga xosliklar chuqur ilmiy tahlil qilinadi.

## **ASOSIY QISM**

Dunyo dinlarining tarqalishi tarixiy omillar, etnik tarkib, migratsion jarayonlar va siyosiy kuchlar ta'sirida shakllangan. Masalan, Xristianlik Yevropadan Janubiy va Shimoliy Amerikaga, Islom esa Arabiston yarim orolidan Sharqiy Osiyo, Markaziy Osiyo, Afrika hamda O'rta Sharqqa keng tarqalgan. Buddaviylik Hindiston hududida yuzaga

kelib, keyinchalik Janubi-Sharqiy Osiyo, Xitoy va Yaponiyaga yoyilgan, Hinduizm esa asosan Hindiston yarim orolida saklanib qolgan yirik diniy tizimlardan biridir.

Hozirgi kunda demografik ma'lumotlarga ko'ra, dunyo bo'yicha musulmonlarning umumiy soni 1,9 milliarddan oshgan bo'lib, bu aholi sonining taxminan 24 foiziga teng. Musulmonlar sonining o'sish sur'ati boshqa dinlarga nisbatan yuqori bo'lib, bu jarayon tug'ilish ko'rsatkichi yuqoriligi, diniy an'analar barqarorligi va ijtimoiy-siyosiy omillar bilan bog'liq. Islomning keng tarqalishi asosan Osiyo va Afrika qit'alarida yaqqol ko'zga tashlanadi.

Musulmon aholisi eng ko'p bo'lgan davlatlar qatoriga Indoneziya, Pokiston, Hindiston, Bangladesh, Nigeriya, Misr, Turkiya va Eron kiradi. Indoneziya bugungi kunda dunyoda eng katta musulmon aholiga ega mamlakat bo'lib, 240 millionga yaqin aholisi Islom diniga e'tiqod qiladi. Bu esa global musulmon aholining qariyb 13 foizini tashkil etadi. Pokiston esa musulmon aholisi bo'yicha ikkinchi o'rinda turadi va undagi musulmonlar soni 230 milliondan oshadi.

Hindiston ham katta musulmon jamoasiga ega mamlakatlardan biri bo'lib, u yerda 200 milliondan ortiq musulmon istiqomat qiladi. Garchi mamlakatning asosiy dini Hinduizm bo'lsa-da, musulmonlar soni bo'yicha Hindiston dunyoda uchinchi o'rinda turadi. Bangladeshda musulmonlar umumiy aholining 90 foizdan ortig'ini tashkil etadi, bu esa mamlakatni musulmon hududlar orasida muhim o'ringa ega qiladi.

Afrika qit'asida musulmonlar soni ham yildan yilga ortib bormoqda. Nigeriyada 110 milliondan ortiq odam Islomga e'tiqod qiladi, bu esa uni Afrikadagi eng yirik musulmon mamlakatiga aylantirgan. Misr esa Shimoliy Afrikaning diniy markazlaridan biri bo'lib, u yerda 100 millionga yaqin musulmon aholi yashaydi. Ushbu davlatlar nafaqat son jihatidan, balki diniy markazlar, ilmiy maktablar va tarixiy merosi bilan ham Islom olamida muhim o'rin egallaydi.

Osiyoning boshqa hududlarida, xususan Markaziy Osiyo davlatlarida ham musulmon aholisi zich joylashgan. O'zbekiston, Qozog'iston, Turkmaniston, Qirg'iziston va Tojikiston aholisi asosan Islom diniga e'tiqod qiladi. Bu hududda Islom madaniyati tarixan ildiz otgan bo'lib, bugungi kunda ham ma'naviy hayotning ajralmas qismidir.

Yevropa qit'asida esa musulmonlar asosan Turkiya, Albaniya, Bosniya va Gersegovina, Kosovo kabi davlatlarda ko'p uchraydi. Shuningdek, migratsiya jarayonlari natijasida Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya kabi davlatlarda ham musulmon aholisi soni keskin oshgan. Bu esa Yevropaning madaniy rang-barangligini yanada kuchaytirgan.

Dunyo dinlarining tarqalishi global jarayonlar, urbanizatsiya, iqtisodiy migratsiya, siyosiy barqarorlik kabi omillar bilan bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, musulmon mamlakatlaridagi demografik o'sish, iqtisodiy rivojlanish, diniy identitetning mustahkamlanishi Islomning global maydondagi ahamiyatini kuchaytirib bormoqda.

## **XULOSA**

Dinlarning dunyo bo'ylab tarqalishi insoniyat tarixining eng muhim ma'rifiy jarayonlaridan biridir. Bugungi global dunyoda Islom dini yirik diniy tizimlardan biri sifatida demografik, siyosiy va ma'naviy jihatdan kuchli o'sish sur'atiga ega. Ayniqsa Osiyo va Afrika qit'alari Islomning asosiy hududi hisoblanadi. Musulmon aholisi eng ko'p bo'lgan davlatlar bugungi kunda nafaqat diniy markaz, balki siyosiy-iqtisodiy kuch sifatida ham jahon sahnasida muhim rol o'ynamoqda.

Migratsiya jarayonlari, global integratsiya va madaniyatlararo aloqalar natijasida musulmon jamoalari butun dunyo bo'ylab tarqalib, ko'plab jamiyatlarning madaniy ko'rinishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Dinlarning tarqalishi va diniy identitetning mustahkamlanishi zamonaviy dunyoda ijtimoiy barqarorlik, madaniy muloqot va global rivojlanishga katta ta'sir ko'rsatadi.

## **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. Abdullayev, M. Dinshunoslik asoslari va zamonaviy diniy jarayonlar. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2023.
2. Ahmedov, Q. Jahon dinlari tarixi va ularning geosiyosiy o'ri. – Toshkent: “Ma'naviyat”, 2024.
3. Aliyev, S. Islom sivilizatsiyasi va uning bugungi kunda global ta'siri. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2022.

4. Bobojonov, R. Dunyo dinlarining tarqalish xaritasi: tarix va zamon. – Toshkent: “Sharq”, 2025.
5. Islomov, D. Diniy demografiya: statistik tahlil va prognozlar. – Toshkent: “IQTISOD-MEDIA”, 2023.
6. Karimov, A. Islom aholisi ko‘p bo‘lgan davlatlar: iqtisodiy va ijtimoiy ko‘rsatkichlar. – Toshkent: “Iqtisodiyot”, 2024.
7. Komilova, N. Globallashuv sharoitida dinlararo munosabatlar. – Toshkent: “Zamin nashriyoti”, 2022.
8. Olimov, U. Musulmon davlatlarining zamonaviy siyosiy jarayonlari. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2023.
9. Rahimova, Z. Islom dini va uning jahon madaniyatidagi o‘rni. – Toshkent: “O‘qituvchi”, 2025.
10. Sattorov, H. Dunyo mamlakatlarida diniy tarkib va konfessiyalar dinamikasi. – Toshkent: “Milliy meros”, 2024.